B. N. C
FIRENZE
1004
1

1004. 1

1004.1

DE BEATI
CAIETANI
THIENÆI

Cum B. Ignatio Loiolo conſuetudine, deque huius in Clericorum Regularium ordinem propenſione

EPISTOLA M. R. D.

IO. BAPTISTAE CASTALDI
Clerici Regularis

AD COMITEM
Marcum Thienæum.

BIBLIOTECA NAZIONALE FIRENZE 1872

VINCENTIAE, M. DC. XVIII.

Apud Franciſcum Groſſum.

SVPERIORVM PERMISSV.

ILLVSTRISSIMO D. D.

OCTAVIO THIENAEO

MARCHIONI SCANDIANI.

MARCVS THIENAEVS S. P.

MITTEBANTVR olim amicis dona Saturnalibus, hoſpitibus xenia, nunc autem Bacchanalibus diebus muneris loco mittuntur bellorum exempla libellorum ad ſimulatum certamen pedeſtre vel equeſtre cunctos laceſſentium: Ad te verò Marchio Illuſtriſſime familiæ noſtræ columen, ac decus pro donis, xenijs, ac libellis M. R. D. Io. Baptiſtæ Caſtaldi litteras do, quibus vir ille natalium ſplendore, vitæ innocentia, atque in conſcribenda Beati Caietani gentilis noſtri vita maxima ſolertia oppidò quàm eximius mihi reſcripſit: Incideram enim fortè fortuna in Iulij Nigronij librum de Regulis communibus Societatis Ieſu; & cum ſucciſiuis horis eum legerem deprehendi hominem quamdam Caſtaldi narrationem de Caietani, & Ignatij colloquio falſi arguentem; ſubſtiti illico (vt par erat) & Caſtaldum Neapoli tunc morantem de hac re cer-

tiorem feci, impenſiuſque rogaui rei veritatem mihi per litteras ſignificaret; reſcripſit ille confeſtim (quæ eſt in tanto viro ſingularis humanitas) atqu vt reor Hiſtoriam illam enodauit prorſus: ipſe verò, vt typis excuſſæ dicæ occurrerem typis excudi quoque apologeticam hanc epiſtolam mandaui, & vt Genuinos inuidorum dentes effugeret nominis tui clypeo vt tecta prodeat curaui, non dubitans quin illa ſemper foret incolumis, cui te nobiliſſimum & præſtantiſſimum Patronum hac nuncupatione adoptaui: Nigronij quoque ſubargutulam accuſationem calamo exaratam mitto, vt dum vno intuitu vtraque perlegis ſcribentium quoque mentes, rationes, ſtylumque penſitare valeas; candorem animorum in vtriſque haud abſimilem fortè comperies; nihil enim eſt Caſtaldo noſtro candidius, & in Nigronio abſit vt nigredinis quidquam, & liuoris ineſſe credam; ſolutiones rationum quas Io. Baptiſta affert coruſcant vbique veritatis fulgore, Iulij argumenta omnia ſimilia vero eſſe videntur; ſtylus denique Caſtaldi ſubacriter dulcis eſt, Nigronij ſubdulce acer, quaſi (vt Cicero apud Nonium ait) illius oratio melle Hymettio, huius aceto Aegyptio ſit condita. Sed quid te pluribus moror? Accipe libens ergo ac bonus gentilis tui munus aliena confectum opera, atque in eo aduerte egregiam plaſtæ peritiam, & in corruſpando veritatem perpetuum ſtudium, perſpice mittentis obſeruantiam, atque amorem: Tuq; viciſſim cum Illuſtriſsimo Marchione genitore tuo eſtote libelli huiuſce tutela præſidiumque. Valete.

Vincentiæ viiij. Kal. Mart. M. DC. XVIII.

DE B. CAIETANI THIENAEI

Cum Beato Ignatio Loiolo conſuetudine : deque huius in Clericorum Regularium ordinem propenſione.

EPISTOLA.

QVOD enixe poſtulas, Comes perilluſtris, vt tibi exponere velim, vnicuique tegere, ac diſsimulare omninò decereueram : fit enim ſæpius vt dum veritati nos Religioſi homines, ac propriæ indemnitati conſulere volumus, ſæcularium dicacitati anſam præbeamus. Ea tamen eſt prudentia tua, meuſque tibi animus ita perſpectus, vt eo prætextu denegare quod petis neutiquam poſsim. Præcipuè cum iurè tibi deberi videatur quod in defenſionem Hiſtoriæ de Gentili tuo Thienæo parente noſtro dicendum eſt.

Tradideram paucis in vita Beati Caietani Thienæi Fundatoris noſtri, quam Italico ſermone, vt optimè noſti, non multis ab hinc annis deſcripſi, Beatum Ignatium Loiolum Religioſorum Societatis Ieſu Inſtitutorem, dum Venetijs moraretur cum Beato Caietano conſuetudinem habuiſſe, & ab eodem in Chriſti militem ſub noſtri Ordinis vexillo adſcribi poſtulaſſe : ac demùm poſt aliquot dies in quibus orationi hinc inde vacatum eſt, illi à Thienæo hanc militiam interdictam fuiſſe, quòd is Deo haud dubiè inſpirante accepiſſet Ignatium nouæ prolis actuoſioris parentem futurum eſſe feliciſſimum. Accidit autem quod retuli anno 1536. cum ſocios è Gallia præ-

In vita Beati Caietani, cap. 3.

Pet. Ribade, in vita Ignat. lib. 2. cap. 6. In Regul. Cler. ſuæ Relig. tit. par. 3. nu. 12.

præſtolaretur Ignatius, & Hieroſolymitanam peregrinationem to ſuſceptam ſimul cum illis aggredi pararet.

Sed quod inter Ieſuitarum, & noſtrum Ordinem debuerat eſſe firmandæ charitatis argumentum, Iulio Nigronio Genuenſi Societatis Ieſu facta eſt contradicendi occaſio. Hic enim temporum rationes locorumq. diſtantias obliqua, vt aiunt, regula metitus, infirmis licet rationibus narrationis noſtræ fidem infringere conatur.

Non potuit, inquit, cum Parenre noſtro Ignatius agere cum toto anno 1536. Venetijs Caietanus abfuerit, partim Neapoli, partim Romæ diſtractus. Hoc enim tempore Bernardinum Ochinum in æde Sancti Ioannis Maioris Neapoli concionantem hæreticum eſſe deprehendit: poſtmodum ſub finem Octobris menſis Romam proficiſcitur ad Generalia Comitia celebranda, quibus menſe Decembri conſignatis Neapolim rectà reuertitur. Accedit Beatum noſtrum Petro Toletano Proregi cum penitus Neapoli cum tota familia abire, & Venetias reuerti decerneret, dixiſſe quatuor integros annos ſe cum ſocijs in ea Ciuitate manſiſſe, vt firmam aliquam ſedem nanciſceretur. Trigeſimum ſextum annum inter quatuor hoſce Neapolitanæ manſionis annos quis non ſupputauerit, cum trigeſimo tertio anno vj. Non. Auguſti Clemente VII. ſummo Pontifice iubente, & oppidano Comite expoſtulante Neapolim noſtri primò appulerint, & trigeſimo ſeptimo à Toletano Prorege liberè diſcedendi petierit facultatem? Fieri igitur non potuit, vt loco & corpore diſsitus cum Caietano eo tempore egerit Ignatius. Hæc Nigronius ex noſtræ Hiſtoriæ penu deprompſit teſteſq. veritatis Antonium Caracciolum in vita Thienæi, & Io. Baptiſtam Tufum Acerrarum Antiſtitem in Chronicis noſtri Ordinis appellat.

Anton. Carac. in vita Thien.

Sed eorum quoque auctoritate qui Ignatij Hiſtoriam conſcripſere hæc addit. Ignatius cordatus vir, & in ſuſceptis conſilijs conſtantiſsimus, non ergo tanta leuitate fluctuauit, vt voluerit ſocios mutua fide, votis, beneuolentia, beneficijs adſtrictos, ſecum Deo dicatos inſalutato, vt aiunt, hoſpite deſerere; pręſertim cum de nouē inſignium virorū quos ſibi in ſocios delegerat mutata voluntate dubitare non poſſet, quippe qui votum Hieroſolymitanæ peregrinationis ſoluturi in Italiam menſe Ianuario anni 1537. venire cogebantur. Præterquam quod Ignatio ante hæc tempora reuelatum fuerat ipſum fore

Tufus in Hiſt. Cleric. Reg.

fore Inſtitutorem Religioſæ familiæ, quæ Societas Ieſu appellaretur. Iamque hæc multis votis adſtricta Lutetiæ coaluerat, nec ad illius perfectionem aliud deſiderabatur niſi Apoſtolicæ Sedis confirmatio, quam anno 1540. à Paulo III. ſummo Pontifice obtinuit. Igitur nec Ignatius diuinæ voluntatis particeps factus poterat noſtri Ordinis Inſtitutum amplecti, neque Caietanus nouam Religionem ab Ignatio condendam præuidere.

Vt autem totam hanc Nigronij argumentationem facili manu corruere videas, non te pigeat, Vir optime, quæ tradam animo voluere, exacteq; penſitare, & an ſingula ſingulis reſpondeant reputare. Principio igitur probandum eſt potuiſſe cum Beato Caietano Ignatium Venetijs colloqui. Quod ſic probatum accipe. Verum eſt anno 1533. Venetijs ſummis caloribus diſceſſiſſe Caietanum, vt Neapolitanam domum fundaret. Non nego anno trigeſimoſexto menſe Octobri ad Generalia Comitia celebranda Romam fuiſſe profectum, indeq; Neapolim recta veniſſe ante Decembris finem. Subſcribo narrationi de Ochino Caietani induſtria deprehenſo. At quid inde? menſes decem ab anni trigeſimiſexti initio vſque ad extremos Octobris dies excurrunt in quibus cùm, Caracciolo & Tuſo teſtibus, nihil egerit Neapoli Caietanus potuit Venetijs conſuetudinem cum Ignatio habere. Ochini enim deprehenſio non Quadrageſimali tempore facta eſt, ſed cum diebus Feſtis in eadem Sancti Ioannis Eccleſia hoc anno hæreticus concionaretur. Nec miretur Nigronius modò Neapoli, modò Venetijs Caietanum breui temporis interuallo adfuiſſe cum naſcentis familiæ commoda parens optimus fortaſſe moderari non poſſet, niſi tribus alijs ſocijs Venetam Ciuitatem ea tempeſtate excolentibus ad conſilium vocatis. Hac enim ratione Sancti Ordinum Fundatores inſtar fulguris coruſcantis modò in hanc partem modò in illam excurrere viſi ſunt, quò ſuorum neceſſitatibus religioſorum conſulto prouidere non deſinerent. Quis crederet Ignatium annis 29. & 30. in Belgium, & in Angliam bis, vel ter excurriſſe vt ſtipem à mercatoribus cogeret, cum apud Ribadineiram cęteroſq; habeat ab anno 28. vſq; ad 35. Lutetiæ ſtudiorum cauſa conſtitiſſe? Sed & de Beato Caietano non temere id effuſum. is enim vt erat erecto vir animo, & in proximorum ſalutem accenſo, temporis compendio plena incom- Ribad. li. 1. c. 1

mo-

modis itinera aggredi ſolebat, vel animabus, vel ſui Ordinis bono profuturus. Liceat nunc vnius, aut alterius reminiſci, quorum nec Tuſus, nec Caracciolus meminit. *In vit. Caieta. cap 8.* Neapoli morabatur ſenio penè confectus cum Romam petijt S. R. E. Cardinalem alloquuturus; ſed tam breui redijt, vt Neapolitani Proceros prius regreſſum quàm profectum ſciuerint. *Ibidem cap. 6* Hinc etiam Veronam vſque excurrit, neſcio quid pro Gilberto illius Ciuitatis Epiſcopo acturus, ſtatimque Verona migrauit vt ex manuſcriptis fide plenis in Archiuio S. Pauli Aſſeruatis liquidò conſtat. Potuit igitur Beatus Caietanus, vel ſub finem trigeſimi quinti anni, vel ſub initium trigeſimi ſexti Venetias petere, rebuſque cum ſocijs compoſitis, Adriatico transfretato, vti ſolebat; Neapolim iterum redire, Romam poſt Neapolitana negotia expedita profecturus.

Nec verò Caietani cum Toletano Prorege congreſſus Nigronum iuuat. eſtò enim parens noſter, noſtros, ſeq; dixerit Neapoli quatuor integros annos manſiſſe, non inde fit nón potuiſſe, vel parum Neapoli diſcedere ſua munera obiturum, præſertim cum de tota familia loquutus fuerit, quod indicat vox illa *Manſimus*, quam & Petrus Veronenſis tunc temporis Neapolitanæ domus Præpoſitus protulit, & tamen multis poſt Caietanum menſibus eandem Ciuitatem incoluit. Non aliter de Ignatio dictum eſt anno 1528. vſque ad 1535. in Gallijs vacaſſe ſtudijs; cùm ſæpiùs in varias regiones eodem tempore abierit, Belgium, Angliam, finitimaſque Prouincias luſtrans. Accedit Caietanum anno trigeſimo ſexto duobus menſibus Romæ conſtitiſſe, vt Comitia celebraret; quæ tamen à Neapolitana Ciuitate diſtractio Thieneæ aſſertionis veritati non officit.

Sed age iam oſtendamus Ignatium multò ante Octobrem menſem Venetijs fuiſſe, vt omnino appareat potuiſſe cũ Caietano agere ante Caietani diſceſſum. Scio adhuc ſub judice eſſe quo menſe Ignatius Venetijs appulerit. quod omnes fateatur hoc eſt, ipſum anno 36. ex Hiſpania redeuntem Venetias excepiſſe, & vſq; ad 37. retinuiſſe. Sed ex ijs quæ in eadem Ciuitate Ignatio acciderunt, non temerè colligo ſub eiuſdem anni initium eum aduentaſſe. *Orlan. lib. 1. Histo. 9 132* Orlandinus inter alia hæc tradit: *Egit, idest Ignatius, inter alios familiariter cum Ioann. Petro Carrafa, &c.*

Et paulo poſt; *Cæterùm priuſquam vſu aliquo conſuetudineq. Io. Petrus mores calleret Ignatij falſis criminationibus adductus, vt erat in his quæ ad orthodoxam fidem pertinent ſeuerus, & acer in primis cenſor, minus eius fauere cauſæ in ea quam diximus ſuſpicionis procella viſus eſt*. Hæc ille. Quod etiam Ribadeneira narrat lib. 2. c. 6. Sed Ioannes Petrus Carrafa, vt Caracciolus ſcribit, menſe Octobri Venetijs diſceſſit. Igitur ante hunc menſem ſuſpicio de Ignatij fide exorta eſt, Io. Petri contradictio excitata, eius vitæ probitas examinata, ac demùm Ignatius ad Carrafæ conſuetudinem admiſſus. Quæ omnia paucis diebus abſolui nequaquam potuerunt: præſertim cùm ad Illuſtriſſimum virum Hieronymum Varallum Apoſtolicum Nuntium cauſa delata fuerit, teſtes ſint accerſiti, mores Ignatij examinati, probatique, ac denique de ijs quæ ad fidem pertinent ſit conquiſitum, quæ non tam citò abſoluuntur vt Nigronius fortaſſe ſuadere conaretur. Nec imprudens prætermitto Ignatium ante huius procellæ ortum tres probatos viros ſuarum virtutum odore allectos multorum dierum exercitijs excultos ibidem Domino peperiſſe, ſibique ſociaſſe. Ergo eo tempore quo Beatus Caietanus Venetijs adeſſe poterat Ignatius Venetijs morabatur.

Ribad. in vita Ignatij lib. 2. c. 6.

Reſtat in hac prima controuerſia vt Nigronio probem meam narrationem fide haudquaquam indignam eſſe eo quod Tufus, aut Caracciolus qui eam prætermiſere ſint fide digniſſimi. Equidem multa Orlandino Maffeioq. de Ignatio differentibus libenter credimus, quæ, ſi Nigronij ratiocinatio ritè concluderet, reijcere deberemus: ſic enim & mihi ratiocinari licebit. Petrus Ribadeneira in epiſtola ad Gaſparem Quiroga S. R. E. Cardinalem, & Toletanum Antiſtitem; & in litteris datis ſub anno 1586. ad ſui Ordinis fratres ingenuè fatetur ab anno 14. ſuæ ætatis B. Ignatium ſequutum fuiſſe, à quo ſuorum itinerum Comes electus nè latum vnguem ab eius latere vnquam dimoueri potuit, ſiue domi contineretur Ignatius, ſiue extra domum aliquò pergeret. Deinde narrat omnia huius Beati facta dictaq. ſcriptis mandaſſe, & quæ ipſe viderat audieratq, & quæ vel à Ludouico Gonzales probato viro, & Ignatio coniunctiſſimo, vel à Patre Lainez primo Ignatij ſocio acceperat. Hic igitur in vita ſui Fundatoris lib. 5. cap. vlt. diſputationem longiſſimam inſtituit, qua prudenter & eleganter vt ſolet Ignatium excuſat, ſi

Ribad. in dedicatione operis.

Idē lib. 5. c. vlt.

quis forte temerario auſu eius ſpreuerit improbaueritq. virtutem eò quòd miracula non patrarit. Quod Ludouicus Granatenſis, cùm ad eumdem Ribadeneiram de vita Ignatij ab ipſo conſcripta ferret ſententiam, comprobauit. At non pauca Orlandinus, cæteriq. poſt Ribadeneiram attulere miracula. Cuius igitur fidei ſtandum? Si Ribadeneiræ, ergo Ignatius miracula non egit: ſi Orlandini cæterorumq. nouiſſimorum, ergo fidem meam Nigronius non ableget, ſolosq. Caracciolum, & Tufum teſtes non appellet. Diſcat mihi minora credere, qui illi ſuisq. maiora credere non recuſo. Cum denique hoc mirabile non ſit alium alio in inueſtigandis veterum monumentis, vel diligentiorem, vel certe fortunatiorem plerumque exiſtere. Quod mihi Diuino munere datum fuiſſe non obſcurè, vt humaniſſimè, Caracciolus ipſe ſignificare dignatus eſt epiſtola ad me data ſub anno 1612. qua gratias Deo refert quòd meo labori propitius annuerit multaque ſub ruina veterum temporum, vel ſub modio Religioſæ humilitatis latentia mea conquiſitione in lucem dederit. Ita cenſuit Caracciolus, cui ſpecialiter meæ reuiſendæ Hiſtoriæ iniunctum eſt opus, vnaquè cum alijs grauiſsimis Patribus eam approbauit, non falſa opinatione deceptus, ſed validiſsimis ductus rationibus, poſt codices exactè collatos, qui conſultò interea apud nos aſſeruantur aptiori tempore proponendi.

Quid autem potuerit Ignatij animum inclinare ad noſtri Ordinis inſtitutum ſuſpiciendum, & ſuſcipiendum, omninò non conſtat. Fortaſſe tamen hæc quæ ſubnectam prudentiſsimum virum commoda mouerunt. Fulgebat ea tempeſtate noſtra Religio legum nouitate, inſignium virorum virtute, & ſanctitatis nota ſpectabilis. Templi nitor, ſolitudinis amor, paupertatis ſtudium, cultus diuini puritas Venetorum animos adeo noſtris deuinxerant, vt eorum & præcipuè Io. Petri Carrafę conſilio grauiora animarũ negotia diſponerentur. Noſtrum igitur probitatem propriùs cum olfeciſſet Ignatius, nec ea ambitionis face vreretur, vt vellet nouæ prolis parens appellari, potuit facile in illam mentem incidere, vt noſtris legibus adſtrictus Deo dicaretur. Animo etiam verſabat Ignatius quæ pati neceſſe ſit in nouo Clericorum Ordine fundando. Hæc enim illa erant quæ in Vicentino conuentu anno ſalutis 1539. poſtea ipſum ſociosq. à propoſito condendæ Religionis dimouerę videbantur.

Sic

Sic enim Orlandinus ſcribit; *At ne illud quidem vacare periculo nè Summus Pontifex, cuius auctoritate nutuq. ſancienda denique erant omnia, nequaquam forſitan nouæ Religionis probato conſilio, iuberet potius ad vnam aliquam ex veteribus, & probatis, quarum tanta in Eccleſia iam copia erat, eos aggregare ſeſe, quàm vt nouas conderent indulgeret:* Hæc ille. Poſtremò complacuit ſibi in noſtro Ordine Ignatius quoniam paupertatis erat amator, & magis de Diuina prouidentia quam de humana ſibi præſumendum eſſe ſtatuerat. Hac enim ratione vt Ribadeneira ſcribit, cum Barcinone diſcederet naui transfretaturus in Italiam, nec ſiccum panem, contradicente tamen Nauclero, ſecum ferre deliberauerat: quod omninò perfeciſſet niſi Confeſſarij iuſsio acceſsiſſet. Simile eſt illud quod egit cum Roma abiret, & proficiſceretur in Paleſtinam, octo enim aureos liberè datos in itineris vſum ſtatim pauperibus diſtribuit. Quid immoror in antiquioribus recolendis? anno 1534. Lutetiæ ſimul cum ſocijs pauperem vitam in illo itinere ducendi Deo votúm egit: & hoc ipſo 36. quo Caietanum adit non aliter ſibi victum parabat quàm quotidiana ſtipe coacta. Cum igitur noſtri Ordinis inſtitutum nec ſtipe cogenda, nec redditibus ſubſiſteret, & terrenorum omnium ſollicitudinem in bonorum omnium auctorem proijceret facilè Ignatium eo ipſo viuendi modo incenſum allicere potuit.

Orlan. lib. 2. §. 60.

Ribad. lib. 1. c. 10.

Hæc autem quæ prudenter expendens Ignatius cum B. Caietano contulit cum noſtrorum Patrum numero adſcribi poſtulauit, nulla criminis nota digna eſſe aggredior demonſtrare. An forte leuitate fluctuauit Ignatius cùm ſocjs Lutetiæ derelictis imò ſpretis nouum vitæ genus eligeret? Non equidem; *Nullis enim certis legibus* (vt verbis vtar Orlandini) *nullo proprio Duce, atque propoſito viuebat.* Ergo nihil contra Ignatij conſtantiam præſumendum, ſi leges non certæ, & vitæ inſtitutum non firmum. Scio Nigronium vota quædam Lutetiæ ab Ignatio ſocijsq. emiſſa recenſere, contra quæ feciſſet Ignatius ſi noſtris adiungi optaſſet. Sed quænam ſint vota hæc ex Ribadeneira, cui fidem dandam eſſe non eſt qui ambigat, audiamus. *Anno* (inquit) 1534. *die ſextilis* 15. *in qua Deiparæ glorioſæ in cœlum aſſumptio celebratur in eiuſdem Virginis Templo quod dicitur Mons Martyrum propè Lutetiam Ignatius ſocijq. ſummo numini hæc vota nuncuparunt. Primùm vt condicto ab ipſis die tantùm ne-*

Orlan. lib. 2. §. 58.

circa ann. 15.

Ribad. lib. 2. c. 4.

ceſſarijs ad Italicum iter ſeruatis, cætera pauperibus diſtribuerentur? *Secundum vt proximorum ſaluti ſemper, & aſſiduè conſulerent. Tertium vt Hieroſolymitanam peregrinationem ſuſciperent, & loca ſancta inuiſerent, in quibus ſi commodè fieri potuiſſet extremum diem clauderent. Sin autem Romam reuerterentur nutui Romani Pontificis obtemperaturi, illudq. vitæ inſtitutum accepturi quod idem Pontifex acceptandum eſſe decerneret.* At quæ huiuſmodi votorum cum noſtro Inſtituto repugnantia? Accedit quòd anno 1537. Ignatij ſocij Venetijs coram Illuſtriſs. Hieronymo Varallo Apoſtolico apud Venetam Rempubl. Nuntio paupertatem & caſtitatem profeſsi ſunt. cum obedientiæ votum non ante Vicentinum Conuentum anno 1539. coactum emittendum eſſe ſtatutum ſit. Sic enim Orlandinus habet: *Ea de re cum multis vtrinque rationibus noctes complures diſceptatum eſſet tandem vna omnium mens, atque ſententia fuit ad duo priora vota perpetuæ caſtitatis & paupertatis tertium inſuper adiungendum perpetuæ Obedientiæ, atque ex ſuo corpore vnum aliquem ſeligendum, cuius dicto audientes eſſent reliqui, & cui ſua iudicia voluntateſq. ſubmitterent.* Hæc ille. Igitur illo anno 36. nulla certa lex, nulla Religio, nulla de nouo vitæ inſtituto condendo deliberatio, nullum votum Religioſo ſtatui repugnans. Sed inquies votum Hieroſolymitanæ peregrinationis, quod eſt difficillimum relaxatu, erat implendum. Fateor, ſed qua ratione factum eſt vt Ignatius cum ſocijs nunquam ſoluerit, eadem omninò factum fuiſſet ſi noſtrum Ordinem deuouiſſet. Reliquum eſt, vt data fides ab Ignatio ſocijs ſeruetur. Et quidem minime ſuſpicor moratum virum ſuſceptæ fidei ſeruatorem voluiſſe ingenuos homines cariſsimoſq. deſerere. Egit igitur cum Caietano Ignatius: ſi hic annuiſſet, ſocijs quos è Gallia præſtolabatur ad paucos menſes expectatis forſitan communicato firmatoq. conſilio omnes ſub noſtri Ordinis legibus ſimul viuere, ſimul mori ſtatuiſſent.

Orlan. lib. 2. ſ. 61.

Hinc etiam facili manu deduco firmum non eſſe quod Nigronius aſſerit, Luteriæ ſcilicet multo ante hæc tempora Societatem Ieſu pluribus adſtricta in votis coaluiſſe, & propterea B. Caietanum noſtrum non potuiſſe noui Ordinis inſtitutionem præuidere. Perlegat quiſquis eſt Lector quæ Ribadeneira tradit ab initio lib. 2. vſq; ad 6. cap. in quo narratur Ignatij in Venetorum Ciuitatem aduentus anno

Ribad. lib. 2. vſq; ad cap. 6.

no 1536. & iudicet an coaluerit ſocietas aliqua votis adſtricta, an ordo inſtitutus, an noua condita religio, an de alio vitæ inſtituto probando mens, aut conſilium fuerit. Præter illa enim quæ, vt mox tradidi, Nigronium conuincunt, conſulamus Orlandinum nouiſsimum harum Hiſtoriarum deſcriptorem. Is lib. 2. à §. 58. clarè oſtendit ante annum 1539. in quo Vicentinus Patrum congreſſus celebratus eſt, non fuiſſe de Societate condenda conſilium; imò & in ipſo Conuentu quamplures in contrariam abiere ſententiam. *Dicebatur* (inquit Orlandinus) *in eam partem, quæ ſuadebat nihil noui Ordinis aſſumendum, in primis verendum eſſe nè cum apud non paucos homines deprauatos Religionis nomen inuiſum eſſet, dum religionem ipſi conderent procurationi alienæ ſalutis, cui prouiſum volebant, officerent.* Hæc ille. Vnde duo licet ſedulò colligere. Alterum Lutetiæ non aliud Ignatij ſocios decreuiſſe niſi procurationi alienæ ſalutis vacandum in primis eſſe, modum verò non inſtituiſſe. Alterum potuiſſe Caietanum anno 36. de nouo Ordine condendo diſſerere, cùm non niſi 39. Ieſuitarum religio coaluerit & 40. fuerit Pontificis auctoritate firmata. Orlan. lib. 2. §. 58. & 59.

Vltimo loco & illud inſpiciendum eſt an B. Ignatio ante hunc annum 36. reuelatum ſit Societatis Ieſu futurum ſe eſſe parentem. Nigronius vt inferat Ignatium in illud conſilium non veniſſe, vt noſtro Ordini adſcriberetur citius quam par erat, aſſeruit teſtibus ad idem confirmandum Petro Ribadeneira & Orlandino vocatis. Sed quid vterque Ieſuiticæ Hiſtoriæ ſcriptor affirmet non me piget in medium proferre, quo infirmitas aduerſarum rationum eluceat. Et quidem quoad Ribadeneiram ſpectat, ingenuè fateor integrum eius librum Hiſpano ſermone conſcriptum non caligante oculo, ſed peruigili conquiſitione me ſæpiùs perlegiſſe, nihilq quòd talem reuelationem ſapiat inueniſſe. Nec mihi Nigronius obijciat Ribadeneiram hoc affirmare in Ignatij vita quam Latine edidit, cum de dono prophetiæ ageret. Fruſtra enim librum iactat quem perpetua occultatione latere multis ab hinc annis iterata diligensq. multorum conquiſitio comprobauit. Quamuis difficilè in hanc partem inclinem, vt crediderim probatiſsimum virum hunc & fide plenum talia de Ignatio protuliſſe. Nam ſi Latinam editionem Hiſpana Ignatij vitæ conſcriptio ſubſequuta eſt, vt idem auctor in epiſtola ad Lectorem

fate-

fatetur: qui fieri potuit vt ſagaciſsimus Hiſtoriæ ſcriptor reuelationem hanc ſemel narratam iterum reticeret? præſertim cum cæterarum meminerit quæ tanti æſtimandæ non ſunt, ſi commune Religionis bonum ſpectetur. Nec ſilentio perimam quod prudentibus rerum æſtimatoribus illud eſſet in votis: Ribadeneiram fortaſſe in Hiſpana narratione huiuſmodi reuelationem conſultò præterijſſe, quam nouerat falſo vel incerto teſtimonio niti. Itaque tantum ea aduocanda ſunt quæ ipſemet in præfatæ epiſtola non ſemel repetit ſe ſcilicet in hac ſecunda conſcriptione multa caſſare, plura addere, ſingula magis probare certior de ſingulis factus.

Idem ibidem, & in præfatione.

Cum & optimi Hiſtoriæ ſcriptoris munus ſit ex antiquorum monumentis illa ſeligere, quæ collatis adinuicem rebus vera eſſe probantur illaq. omninò reſpuere, quæ falſitatis argui non difficilè poſſent Nec prodeſt, Nigronium vti Ribadeneiræ teſtimonio non equidem in vita Ignatij, ſed in eiuſdem vitæ compendio. Qui enim fieri poteſt vt quod in vita Ignatij copioſè digeſta omiſſum eſt in compendio colligatur nonne ridiculum videtur, copioſius eſſe compendium, quam accurata totius vitæ deſcriptio præcipuè in re tanti ponderis? vel itaque Ribadeneira hoc verum cenſuit, ſicq. minime in vitę deſcriptione omiſiſſet, ſi autem omiſit, certe tanquam inane atque figmentum repulit. Illud præterea pro hac veritate non leue argumentum eſt, quòd Franciſcus Ribera præclari vir ingenij, præſtantiſq. virtutis, cum in Tractatu de Vita & Reuelationibus B. Tereſiæ & omnes B. Ignatij reuelationes enumeret (quot enim deſcribit, tot & non plures in Ribadeneira notantur) huius tamen de nouo Ordine ab Ignatio inſtituendo non reminiſcatur.

Fran. Riber. de Reuelat. B. Tereſiæ c. 1.

Orlan. lib. 1. §. 66.

Iam nunc Orlandini teſtimonia expendamus. Tria autem hæc ſunt ex quibus Nigronij ratiocinatio conflatur. Primum habet Ignatium Antuerpiæ morantem Mercatori prædixiſſe futurum vt domum Societatis I E S V ipſe fundaret. Eius hæc ſunt verba. *In mercatorum corona fertur precipuè in iuuenem è Meritma campi Petrum Quadratum nomine obtutum fixiſſe, & ſeuocatum monuiſſe grates vt ageret Deo, à quo lectus eſſet qui olim in ſua patria Societatis Ieſu Collegium conderet, quam prædictionem multis poſt annis probauit euentus*. Hæc ille. Sed quam fidem huic narrationi præſtare debeamus quæ Ignatio ſocijſq. poſtea acciderunt oſtendunt. Vt enim Petrus Ribadenei-

Ribad. lib 2. cap. 1.

ra ſcribit Ignatius in Belgium non excurrit niſi annis Domini 1529. & 30. cum 28. ab Hiſpania Lutetiam venerit. Hoc igitur tempore mercatori prædictio facta eſt. At quis prudenter aſſereret Ignatium cum ſocios deinde ſeligeret & ſimul cum illis multa Deo vota nuncuparet, deq. vitę aliquo genere inſtituendo cogitaret, noluiſſe quod à Deo acceperat propalare? præſertim cum prudentiſsimus vir optimè ſciret huiuſmodi ſtimulos hæſitantium animis, quo timor inſcitiaq. pellerentur, eſſe adhibendos? Scio Orlandinum in hanc validiſsimam rationem conari: poſtquam enim prædictionem mercatori factam narrauit aduertens hoc, vno claudicare pede, coniecturis etiam probare geſtit hanc reuelationem Ignatio tunc temporis factam fuiſſe & conſultò occultatam; *Ex ea vero*, inquit (ideſt prædictione) *manifeſtum fit iam tum fuiſſe certum Ignatio, & reuelatum* Orlan. lib. 1. §. 66. *diuinitus, fore vt Religioſum cœtum ipſe fundaret Et ſanè tot annorum, totque graues ſtudiorum labores non videntur ei ætati, & rerum guſtui diuinarum futuri fuiſſe tolerabiles niſi diuinus quiſpiam monitus, qui de exitu dubitare non ſineret, prę fuiſſet: quem tamen ille donorum huiuſmodi ſagaciſſimus occultator planiùs explicare noluerit*. Verùm an nouam vt Religionem conderet, quod Orlandinus infert, an verò vt proximorũ ſaluti prædicationibus, adhortationibusq. conſuleret tot tamq; diuturni ſtudiorum labores ab Ignatio ſuſcepti ſint, quiſque ſi velit apud Ribadeneiram perlegat, qui de hoc ſui parentis Ribad. lib. 1. c. 13. conſilio latè diſſeruit. Ex quo etiam hauſi Ignatium quo guſtus rerum diuinarum acueretur ſtudijs operam dediſſe: vt profectò quàm parum Orlandini Nigronijq. verbis ſtandum ſit penitus appareret.

Nec denique mihi ſuadere poterit Orlandinus Ignatium reuelationem ſibi factam reticuiſſe cùm eſſet ſagaciſsimus donorum occultator. Quæ enim in abſcondendo hoc dono ſagacitas, ſi huiuſcemodi doni propalatio Ignatij ſociorumq. conſilio erat profutura? An fortè ſagaciſsimus ſic dicendus eſt iuuatura reticens, cum cæteras reuelationes non reticuit non ſagax? ſed & prudentiſsime Ignatium ſolere quæ Deo reuelante in ſodalitatis bonum accepiſſet ſo- Ribad. lib. 2. c. 11. cijs narrare illud oſtendit, quòd cum in Romano itinere à Chriſto Domino audiuiſſet *Ego vobis Romę propitius ero*, illico ijs qui ſecum in via comitabantur aperuit.

Rurſus reuelationem hanc non accepiſſe Ignatium ſatis probat

lon-

longiſsima de Religione condenda diſcuſsio habita in Vicentino Conuentu. Audiamus Orlandinum *Ergo* (inquit) *ancipiti cura, & contentione diſtracti quo certiùs ex diuina voluntate cuncta decernerent, quędam pręſidia inueſtigant. Et primùm venit in mentem vtrum expediret vt pariter omnes, vel ex eorum numero tres quatuorve ad dies circiter quadraginta in ſolitudinem aliquam ſeſe abderent, vbi cæteris ſoluti curis, aſſidua prece, ieiunijſque, & cætera corporis vexatione à Deo lumen, & opem poſcerent, &c.* & infra. *Ea de re* (ideſt de nouo ordine condendo) *cùm multis vtrimque rationibus noctes complures diſceptatum eſſet &c.* Supra etiam retulimus aliqua quibus liquidò conſtat multos ex Ignatij ſocijs in eam in primis opinionem incidiſſe, vt cæteris ſuaderent religioſum cætum non eſſe fundandum, ac tandem rationibus concluſum fuiſſe Societatem Ieſu eſſe inſtituendam, quæ planè cum reuelatione Ignatio facta repugnant. Quis crederet ſanctum hominem quem omnes vt parentem optimum, & cunctorum Auctorem venerabantur à quo ſæpiùs Diuina eis voluntas innotuerat permiſiſſe vt dies noctesq. conuentus ille conſumeret, varias rationes exquireret, multas in ſententias etiam contentiosè abiret, cùm poſſet vnico verbo lites omnes dirimere, & ſupremi Numinis placitum, vti ſolebat, exponere?

Orlan. lib. 2. par an te §. 6.

Duo alia Orlandini loca quæ Nigronius pro ſe adducit nihil probant. In altero enim nihil aliud habetur niſi Ignatium cum ſocijs conueniſſe inſtitutam ſodalitatem eſſe Ieſu Societatem appellandam, quod tamen accidit anno 1539. In altero ipſe auctor, huius Diuini nominis excellentijs decantatis, ſubnectit. *Hæc & multo plura Ignatius pręuidens ſimul intelligebat nullam iure metuendam arrogantiæ notam.* Quid autem inde prudens poſsit lector colligere illi iudicent, qui nouerunt arrogantiæ metu non percuti quem diuino afflatum ſpiritu humana non regit opinio.

Orlan. lib. 2. §. 25.

Idem lib. 2. §. 66.

Hæc ſufficere puto non tantum flagitationi tuæ, qui de me, meaq. Religione, quæ tua eſt humanitas, optimè ſentis: verum etiam ad quemcunque animum non penitùs à nobis alienum componendum, vt quæ ſcripſi non temerè ſcripta ſibi perſuadeat. Deus te incolumem diu æternæ felicitati ſeruet.

Neapoli Nonis Decembris M. DC. XVII.

F I N I S.

99 955332

MC